

Sınrsız Eğitim ve Araştırma Dergisi

The Journal of Limitless Education and Research

Temmuz 2021
Cilt 6, Sayı 2

July 2021
Volume 6, Issue 2

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi

Temmuz 2021, Cilt 6, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research

July 2021, Volume 6, Issue 2

Sahibi

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

Owner

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

Editör

Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK

Editor in Chief

Assoc. Prof. Dr. Ayşe Derya IŞIK

Editör Yardımcısı

Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU

Assistant Editor

Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU

Yazım ve Dil Editörü

Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI

Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR

Dr. İbrahim Halil YURDAKAL

Philologist

Assoc. Prof. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI

Assoc. Prof. Dr. Serpil ÖZDEMİR

Dr. İbrahim Halil YURDAKAL

Yabancı Dil Editörü

Doç. Dr. Gülden TÜM

Doç. Dr. Tanju DEVECİ

Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU

Foreign Language Specialist

Assoc. Prof. Dr. Gülden TÜM

Assoc. Prof. Dr. Tanju DEVECİ

Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU

İletişim

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği

06590 ANKARA - TÜRKİYE

e-posta: editor@sead.com.tr

sead@sead.com.tr

Contact

Limitless Education and Research Association

06590 ANKARA - TURKEY

e-mail: editor@sead.com.tr

sead@sead.com.tr

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi (SEAD), yılda üç kez yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir.

Yazıların sorumluluğu, yazarlarına aittir.

Journal of Limitless Education and Research(J-LERA) is an international refereed journal published three times a year.

The responsibility lies with the authors of papers.

İNDEKSLER / INDEXED IN

INFORMATION SERVICES

Kapak: Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK-Dr. Barış ÇUKURBAŞI

Editörler Kurulu (Editorial Board)

Computer Education and Instructional Technology Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	Doç. Dr. Hasan ÖZGÜR	Trakya Üniversitesi, Türkiye
Educational Sciences Eğitim Bilimleri	Doç. Dr. Ayşe ELİÜŞÜK BÜLBÜL Dr. Gülenaz ŞELÇUK Dr. Menekşe ESKİCİ	Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
Science Fen Eğitimi	Prof. Dr. Nurettin ŞAHİN Dr. Yasemin BÜYÜKŞAHİN	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye Bartın Üniversitesi, Türkiye
Lifelong Learning Hayat Boyu Öğrenme	Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ Prof. Dr. Thomas R. GILLPATRICK Assoc. Prof. Dr. Tanju DEVECİ	Ankara Üniversitesi, Türkiye Portland State University, USA Khalifa University of Science and Technology, UAE
Teaching Mathematics Matematik Eğitimi	Prof. Dr. Erhan HACİÖMEROĞLU Doç. Dr. Burçin GÖKKURT Dr. Aysun Nüket ELÇİ	Temple University, Japan Bartın Üniversitesi, Türkiye Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
Pre-School Education Okul Öncesi Eğitimi	Doç. Dr. Neslihan BAY Dr. Burcu ÇABUK	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye Ankara Üniversitesi, Türkiye
Primary Education Sınıf Eğitimi	Prof. Dr. Sabri SİDEKLİ Doç. Dr. Oğuzhan KURU Doç. Dr. Özlem BAŞ Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK Doç. Dr. Yalçın BAY	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Türkiye Hacettepe Üniversitesi, Türkiye Ordu Üniversitesi, Türkiye Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Teaching Social Studies Sosyal Bilgiler Eğitimi	Doç. Dr. Cüneyit AKAR	Uşak Üniversitesi, Türkiye
Teaching Turkish Türkçe Öğretimi	Prof. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI Doç. Bilge BAĞCI AYRANCI Doç. Dr. Nevin AKKAYA Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR	Pamukkale Üniversitesi, Türkiye Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye Bartın Üniversitesi, Türkiye
Teaching Turkish to Foreigners Yabancılara Türkçe Öğretimi	Prof. Dr. Apollinaria AVRUTİNA Prof. Dr. Yuu KURIBAYASHI Assoc. Prof. Dr. Galina MISKINIENE Assoc. Prof. Dr. Könül HACIYEVA Assoc. Prof. Dr. Xhemile ABDIU Doç. Dr. Gülden TÜM Lecturer Dr. Feride HATİBOĞLU Lecturer Semahat RESMİ CRAHAY	St. Petersburg State University, Russia Okayama University, Japan Vilnius University, Lithuania Azerbaijan National Academy of Sciences, Azerbaijan Tiran University, Albania Çukurova Üniversitesi, Türkiye University of Pennsylvania, USA PCVO Moderne Talen Gouverneur, Belgium
Foreign Language Education Yabancı Dil Eğitimi	Prof. Dr. Arif SARIÇOBAN Prof. Dr. Işıl ULUÇAM-WEGMANN Prof. Dr. İ. Hakkı MİRİCİ Prof. Dr. İlknur SAVAŞKAN Assoc. Prof. Dr. Christina FREI Dr. Bengü AKSU ATAÇ Dr. Ulaş KAYAPINAR Dr. Nurcan KÖSE	Selçuk Üniversitesi, Türkiye Universität Duisburg-Essen, Germany Hacettepe Üniversitesi, Türkiye Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkiye University of Pennsylvania, USA Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi, Türkiye American University of the Middle East (AUM), Kuwait American University of the Middle East (AUM), Kuwait

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 2

Yayın Danışma Kurulu (Editorial Advisory Board)

Prof. Dr. A. Işıl ULUÇAM-WEGMANN, Universität Duisburg-Essen, Deutschland

Prof. Dr. Ahmet ATAÇ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN, Trakya Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Ahmet KIRKILIÇ, Ağrı Çeçen Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Ali Murat GÜLER, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Ali YAKICI, Gazi Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Apollinaria AVRUTINA, St. Petersburg State University, Russia

Prof. Dr. Arif ÇOBAN, Konya Selçuk Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Asuman DUATEPE PAKSU, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Duygu UÇGUN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Efe AKBULUT, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Erhan Selçuk HACIÖMEROĞLU, Temple University, Japan

Prof. Dr. Erika H. GILSON, Princeton University, USA

Prof. Dr. Erkut KONTER, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Erol DURAN, Uşak Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Ersin KIVRAK, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Esra BUKOVA GÜZEL, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Fatma AÇIK, Gazi Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Fredricka L. STOLLER, Northern Arizona University, USA

Prof. Dr. Gizem SAYGILI, Karaman Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Hakan UŞAKLI, Sinop Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Hüseyin KIRAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. İhsan KALENDEROĞLU, Gazi Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. İlknur SAVAŞKAN, Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. İlze IVANOVA, University of Latvia, Latvia

Prof. Dr. İsmail MİRİCİ, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Jack C RICHARDS, University of Sydney, Avustralia

Prof. Dr. Kamil İŞERİ, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Levent MERCİN, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 2

- Prof. Dr. Leyla KARAHAN, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Liudmila LESCHEVA, Minsk State Linguistics University, Belarus
Prof. Dr. Mehmet Ali AKINCI, Rouen University, France
Prof. Dr. Meliha YILMAZ, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Merih Tekin BENDER, Ege Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mustafa Murat İNCEOĞLU, Ege Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nergis BİRAY, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nesrin İŞİKOĞLU ERDOĞAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nezir TEMUR, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nil DUBAN, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nurettin ŞAHİN, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Pınar GİRMEN, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Sabri SİDEKLİ, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Serap BUYURGAN, Başkent Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Serdar TUNA, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Seyfi ÖZGÜZEL, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Songül ALTINIŞIK, TODAİE Emekli Öğretim Üyesi, Türkiye
Prof. Dr. Süleyman İNAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şafak ULUÇINAR SAĞIR, Amasya Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şahin KAPIKIRAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şerif Ali BOZKAPLAN, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Tahir KODAL, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Tazegül DEMİR ATALAY, Kafkas Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Thomas R. GILLPATRICK, Portland State University, USA.
Prof. Dr. Todd Alan PRICE, National-Louis University, USA
Prof. Dr. Turan PAKER, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Umut SARAÇ, Bartın Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. William GRABE, Northern Arizona University, USA
Prof. Dr. Yasemin KIRKGÖZ, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Yuu KURIBAYASHI, Okayama University, JAPAN
Assoc. Prof. Dr. Sevinc QASİMOVA, Bakü State University, Azerbaijan
Assoc. Prof. Dr. Carol GRIFFITHS, University of Leeds, UK

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 2

- Assoc. Prof. Dr. Christina FREI, University of Pennsylvania, USA
Assoc. Prof. Dr. Könül HACIYEVA, Azerbaijan National Academy of Sciences, Azerbaijan
Assoc. Prof. Dr. Salah TROUDI, University of Exeter, UK
Assoc. Prof. Dr. Suzan CANHASI, University of Prishtina, Kosovo
Assoc. Prof. Dr. Şaziye YAMAN, American University of the Middle East (AUM), Kuwait
Assoc. Prof. Dr. Tanju DEVECİ, Khalifa University of Science and Technology, UAE
Assoc. Prof. Dr. Xhemile ABDIU, Tiran University, Albania
Assoc. Prof. Dr. Galina MISKINIENE, Vilnius University, Lithuania
Assoc. Prof. Dr. Spartak KADIU, Tiran University, Albania
Doç. Dr. Abdullah ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Abdurrahman ŞAHİN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Anıl ERTOK ATMACA, Karabük Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Aydın ZOR, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK, Bartın Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ayşe ELİÜŞÜK BÜLBÜL, Selçuk Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Behice VARIŞOĞLU, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Berna Cantürk GÜNHAN, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Bilge AYRANCI, Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Burçin GÖKKURT ÖZDEMİR, Bartın Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Cüneyit AKAR, Uşak Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Demet GİRGİN, Balıkesir Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Dilek FİDAN, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Esin Yağmur ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Feryal BEYKAL ORHUN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Filiz METE, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Fulya ÜNAL TOPÇUOĞLU, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Funda ÖRGE YAŞAR, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Gülден TÜM, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Güliz AYDIN, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Hasan ÖZGÜR, Trakya Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Hüseyin ANILAN, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. İbrahim COŞKUN, Trakya Üniversitesi, Türkiye

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 2

- Doç. Dr. İbrahim Halil YURDAKAL, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Mehmet Celal VARIŞOĞLU, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Melek ŞAHAN, Ege Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Meltem DEMİRCİ KATRANCI, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Menekşe ESKİCİ, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nazan KARAPINAR, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Neslihan BAY, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nevin AKKAYA, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Orhan KUMRAL, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Özlem BAŞ, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ruhan KARADAĞ, Adıyaman Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Salim PİLAV, Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Sayım AKTAY, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Sevgi ÖZGÜNGÖR, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Sibel KAYA, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK, Ordu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ufuk YAĞCI, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Vesile ALKAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Yalçın BAY, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Aysun Nüket ELÇİ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Banu ÖZDEMİR, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Barış ÇUKURBAŞI, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Emel GÜVEY AKTAY, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Gülenaz SELÇUK, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Hasan Hüseyin MUTLU, Ordu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Nil Didem ŞİMŞEK, Süleyman Demirel Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Seçil KARTOPU, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Şahin ŞİMŞEK, Kastamonu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Üzeyir SÜĞÜMLÜ, Ordu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Ahmet BAŞKAN, Hitit Üniversitesi, Türkiye
Dr. Bağdagül MUSSA, University of Jordan, Jordan
Dr. Çağın KAMIŞCIOĞLU, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 2

Dr. Düriye GÖKÇEBAĞ, University of Cyprus, Language Centre, Kıbrıs

Dr. Erdost ÖZKAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Dr. Feride HATİBOĞLU, University of Pennsylvania, USA

Dr. Hanane BENALI, American University of the Middle East (AUM), Kuwait

Dr. Nurcan KÖSE, American University of the Middle East (AUM), Kuwait

Dr. Ulaş KAYAPINAR, American University of the Middle East (AUM), Kuwait

Dr. Nader AYİŞH, Khalifa University of Science and Technology, UAE

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 2

Bu Sayının Hakemleri (Referees of This Issue)

Assoc. Prof. Dr. Tanju DEVECİ, Khalifa University of Science and Technology, UAE

Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Doç. Dr. Elçin ESMER, Mersin Üniversitesi

Doç. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA, Pamukkale Üniversitesi

Doç. Dr. Gülden TÜM, Çukurova Üniversitesi

Doç. Dr. Gülten GENÇ, İnönü Üniversitesi

Doç. Dr. Nevin AKKAYA, Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Ömer Tuğrul KARA, Çukurova Üniversitesi

Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR, Bartın Üniversitesi

Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK, Ordu Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Duygu İŞPINAR AKÇAYOĞLU, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Kaine GÜLÖZER, Bartın Üniversitesi

Dr. Ahmet BAŞKAN, Hitit Üniversitesi

Sınrsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 2

Dear Readers,

We are delighted to present you the July 2021 issue of the Journal of Limitless Education and Research.

Our journal has been published continually by the Limitless Education and Research Association (SEAD) since 2016. The aim of our journal is to publish theoretical and applied studies in the field of education and research, to share scientific information at national and international level, create an environment for the production of new information, announce innovations and thereby contribute to scientific production in our country. For this purpose, priority is given to qualified research and review publications in our Journal.

In our journal, the Editorial Board, the Scientific Committee, and the Referee Board members, who meticulously evaluate the manuscripts, are formed by academics that are prestigious experts in their field. Our journal that is strengthened much more with the priceless contributions of the scientists who serve on the boards, authors and you readers, continues to be published without compromising its academic quality.

The Journal of Limitless Education and Research is published three times a year, scanned in various national and international indexes, and it receives numerous citations. Our journal, which had a SOBIAD impact factor of 0.3 in 2019, will be published both in Turkish and English languages as of this issue. Thus, it is aimed at reaching wider audience.

We wish our journal to contribute to the scientific field, and acknowledge all editors, authors and referees who contributed to its preparation. With our best regards.

LIMITLESS EDUCATION AND RESEARCH ASSOCIATION

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 2

Sevgili Okurlar,

Sizlere Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisinin Temmuz 2021 sayısını sunmaktan büyük mutluluk duyuyoruz.

Dergimiz, Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği tarafından 2016 yılından bu yana kesintisiz olarak yayınlanmaktadır. Amacımız, eğitim ve araştırma alanındaki kuramsal ve uygulamalı çalışmaları yayınlamak, bilimsel bilgileri ulusal ve uluslararası düzeyde paylaşmak, yeni bilgiler üretilmesine ortam hazırlamak, yenilikleri duyurmak ve böylece ülkemizdeki bilimsel üretime katkı sağlamaktır. Bu amaçla Dergimizde nitelikli araştırma ve derleme yayınlarına öncelik verilmektedir.

Dergimizin Editör Kurulu, Bilim Kurulu ve yayınları titizlikle değerlendiren Hakem Kurulu üyeleri alanında uzman akademisyenlerden oluşmaktadır. Kurullarda görev yapan bilim insanları, yazarlar ve siz okurların değerli katkılarıyla her sayıda biraz daha güçlenen Dergimiz, akademik kalitesinden ödün vermeden yayın hayatını sürdürmektedir.

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi yılda üç sayı olarak yayınlanmakta, çeşitli ulusal ve uluslararası düzeydeki indekslerde taranmakta, çok sayıda atıf almaktadır. 2019 yılı SOBIAD etki faktörü 0,3 olan Dergimiz, artık hem Türkçe hem de İngilizce yayınlanmaktadır. Böylece daha geniş bir okur kitlesine ulaşılmaya çalışılmaktadır.

Dergimizin bilimsel alana katkılar getirmesini diliyor, hazırlanmasında emeği geçen bütün editör, yazar ve hakemlere teşekkür ediyoruz. Saygılarımızla.

SINIRSIZ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA DERNEĞİ

TABLE OF CONTENTS

İÇİNDEKİLER

Article Type: Research Article

Makale Türü: Araştırma

Firdevs GÜNEŞ

Sound Methods in Primary Reading and Writing Teaching

İlkokuma Yazma Öğretiminde Ses Yöntemleri

179-220

Faris HOCAOĞLU, Yasemin KIRKGÖZ

Investigating the First Year Experiences of Novice EFL Teachers in Public and Private Schools

Devlet Okullarında ve Özel Okullarda Çalışan Mesleğe Yeni Başlayan İngilizce Öğretmenlerinin İlk Yıl Deneyimlerinin İncelenmesi

221-247

Firdevs GÜNEŞ, Ayşe Derya IŞIK

Sound Properties and Training of Turkish

248-262

Recai ÜNAL

A Confusing Term / Concept in Modern Turkey Turkish (MTT) Grammar Teaching: The Element Which Is Out of Sentence

Çağdaş Türkiye Türkçesi (ÇTT) Dil Düzenegi Öğretiminde Kafa Karıştırıcı Bir Terim / Kavram: Cümle Dışı Unsur / Öge

263-290

Ramazan ÇAVUŞOĞLU, Ayşe Derya IŞIK

Assessment and Evaluation Process of Turkish Language Teaching Centers (TÖMER)

Türkçe Öğretim Merkezlerinin (TÖMER) Ölçme ve Değerlendirme Süreçleri

291-315

A Confusing Term / Concept in Modern Turkey Turkish (MTT) Grammar Teaching: *The Element Which Is Out of Sentence*ⁱ

Recai ÜNAL, Yıldız Technical University Ins. of So. Scs. Chair of Teaching Turkish,
unalrecai@yahoo.com

Abstract: In the processes of mothertongue education of Modern Turkey Turkish (MTT) and teaching MTT as a foreign/ second language, while teaching grammar, the sentential element that is called *the element which is out of sentence* makes problems and causes confusion and mental unclarity. The study's purpose is to offer various proposals and to recommend solutions for this subject, by handling and showing these problems, confusion and mental unclarity, obviously. The sentential elements and classifications of them in MTT were handled with some terminological differences, some different categorizations, and more or less different mentalities, generally, in the grammatical and syntactic studies. Some researchers who have handled the sentential elements in MTT, have given place to some elements that they called *the elements which are out of sentence* and have defined as *the elements that do not join into the constructing of the sentence directly like parenthetical clauses, conjunctions, addressings, inter-jections, interjection phrases* in their clasifications. The study is an analysis and survey of written documents and sources. The datas are used in the study are taken from the grammatical, syntactic works (books, articles) which were written on MTT. The examples that are given places in the study generally are selected from the literary artworks of MTT. Sometimes and in some places, some examples are also used which the author of the article who is native speaker of MTT has produced. The study offers respond to traditional grammar's mentality, approaches and methodological paradigma with the findings, datas of modern linguistics as much as possible and the study tries to neutralize those mentality, approaches and methodological paradigma of traditional grammar, and gives effort to solve the problematic which this article handles. This study cares not to split off the scientific, objective and realistic manner, while trying to do all these things as well. In the study, a new proposal is offered instead of the term of *the element which is out of sentence: Conjunctor(s) [Bağlayıcı(lar)] and Contributor(s) [Katkı Verici(lar)]*. By using this term which is offered here, the studies of describing MTT's grammatical and syntactic mechanism and structure will be able to be done in healthier, more consistent way, and with less problem. On the other hand, MTT mothertongue education-teaching and teaching MTT as a foreign/second language will be able to realise with these clearer terms/concepts, in healthier way, too.

Keywords: Grammar, syntax, sentential elements, the element which is out of sentence.

ⁱ This study is presented in the 12th International Conferense on Teaching Turkish held between 3 and 5 October 2019 in İzmir and reformed as an article.

Cited in: Ünal, R. (2021). A confusing term / concept in modern Turkey Turkish (MTT) grammar teaching: The element which is out of sentence. Çağdaş Türkiye Türkçesi (ÇTT) dil düzeneği öğretiminde kafa karıştırıcı bir terim / kavram: Cümle dışı unsur / öge. *The Journal of Limitless Education and Research, Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 6(2), 263-290. DOI: 10.29250/sead.885839.

Author ORCID: 0000-0002-7584-5935

1. Introduction

It is a fact that in teaching grammar in the mother tongue education process of Modern Turkish, serious problems are experienced in general as the teaching of sentential elements, and the sentence element called non-sentential element in particular. Accordingly, it is a fact that the minds are confused due to the term and concept in question. In this study, problems that this sentential element, which is called the non-sentential element, as a term and concept, especially in the teaching grammar in the mother tongue education process of Modern Turkish are taken into account. In addition, the unclarity, ambiguity and the confusion caused by this element are discussed (henceforth non-sentential element). Various suggestions are offered on these problems and solutions are suggested.

2. An Overview of the Handling of Sentential Elements in Modern Turkish Syntax Studies

Sentential elements and classifications in Modern Turkish grammatical and syntactic description works have been handled with some terminology, some different categorizations, and more or less different concepts, generally.

In some works, for example, a number of different terms appear: “Yüklet (Le Sujet) [The meaning is 'subject'-R.Ü.], Ârizî (Incident) [meaning 'later, temporary, provisional'-R.Ü.] or Belirtken Hadler: A) Vâsîf (Na'at) (Épithète) [The meaning is 'adjective, qualifier'-R.Ü.], B) Indicative (Indicating) Complement (Complément Déterminative)” (Deny, 1941: 774); “Söylem (Prédicat) [The meaning is 'predicate for verb sentences'-R.Ü.], Predicate (Attribut) [The meaning is 'predicate for noun sentences'-R.Ü.], Object Complement [The meaning is 'object'-R.Ü.] Dolay Tümlenci [The meaning is 'indirect object'-R.Ü.], Ulaç [The meaning is 'adverb'-R.Ü.], Ulak [meaning 'adjective'-R.Ü.], Döndürmeç [The meaning could not be understood-R.Ü.]” (Emre, 1945: 272-406); “Kimse (Yükalan: Getting Loaded) [The meaning is 'subject'-R.Ü.], İsimleme: Nominalization (Déterminant Nominal, Complément Indirect) [The both are in the meaning of 'indirect complement' / 'place complement' and 'adverb complement, postpositional complement', 'adverb' -R.Ü.], Zarflama: Adverbialization: Adverbial Complement (Déterminant Adverbial, Complément Circonstanciel) [Although it is not entirely, 'adverbial complement, postpositional complement', it is quite close to the meaning of 'adverb' and 'postpositional complement'-R.Ü.]” (Banguoğlu, 1986: 524-531); “Yükleyen (Yüklem): Loading (Predicate), Yüklenen (Özne): Loaded (Subject), Direct Complement / Object, Indirect Complements (Place Complement, Adverbial Complement)” (Güneş, 1997: 368-375); “Auxiliary

Elements: Place Complement, Time Complement, Cause Complement, State Complement, Means Complement, Measure Complement; Dolaylı Tamlayıcılar: Indirect Complements [Last; in exchange for Non-Sentential Elements in some works]" (Üstüner, 1998: 29-30); "Belirten" ('adjective, qualifier'-R.Ü.), Adverbial ['adverbial complement'; for 'adverb' and complement types like 'indirect complement / place complement, except for direct complement'- RÜ.] , Direct Object [The meaning is 'object, direct complement'- R.Ü.], Indirect Object [The meaning is 'indirect complement, place complement'- R.Ü.]" (Mehmedoğlu, 2006: 7-100); "Explanatory Complement, Reinforcement Complement, Exclamation Complement, Conjunctive Complement [Each in exchange is for Non-sentential Elements in some works-R.Ü.]" (Delice, 2007: 159-162); Adverbial (Complement) [for 'indirect complement / place complement, adverbial complement, postpositional complement' etc.-R.Ü.]" (Ünal, 2010a: 23-24, 26-29).

Researchers seem to classify sentence elements in Modern Turkish by clustering with different perspectives. For instance, there are not few who classify them as "Verb (Predicate), Subject (Person), Object, Place Complement (Indirect Object), Adverb, Non-Sentential Elements". (Ergin, 1984: 398-401; Karahan, 2018: 13-38; Göker, 2001: 64-81; Özkan, 2004: 119-208; Erkul, 2004: 24-42; Gülensoy, 2005: 429-434; Keskin, 2007: 199-216; Özkan-Sevinçli, 2008: 95-126; Kültürel, 2009: 35-43; Karaağaç, 2012: 501-512). For example, "Yüklem (Yükleyen), Özne (Kimse / Yükalan, Yüklenen), Nesne, Dolaylı Tümlaç (İsimleme, Yer Tamlayıcısı, Yer Tümlacı), Zarf / Belirteç Tümlacı (Zarflama, Zarf Tamlayıcısı, Zarf)" there are also partitioning (Demiray, 1980: 201-202; Banguoğlu, 1986: 524-531; Şimşek, 1987: 45-164; Beserek, 1991: 45-47; Güneş, 1997: 368-375; Demir-Yılmaz, 2006: 208-212; Sarıca, 2015: 25-84; Balyemez, 2016: 177-195). In addition, for instance, there are many researchers who classify them as "Postposition, Subject, Object, Indirect Complement, Postpositional Complement (Postposition Phrases / Phrases with Postpositions), Adverb Complement" and their comprehension is quite common. (Burdurlu, 1974: 13-42; Dizdaroğlu, 1976: 13-163; Sağlam, 1977: 30-121; Atabay-Özel-Çam, 1981: 20-64; Ediskun, 1988: 328-364; Koç, 1990: 358-401; Bozkurt, 1991: 79-88; Gencan, 2001: 101-136; Ulaş, 2003: 1-21; Bozkurt, 2004: 209-235; Bilgin, 2006: 446-500; Eker, 2009: 392-397). Another one can join these researchers with a small distinction: "Predicate, Subject, Object (Definite Object, Indefinite Object, Direct Object, Indirect Object)" (Hatiboğlu, 1982a: 100-142).

The classifications of some researchers other than these are quite original: "Söylem (Prédicat) ['predicate in verb sentences'-R.Ü.] / Yüklem (Attribut) ['attribute; predicate in noun sentences'-R.Ü.], Subject, Object/Complement, Object Complement, Indirect Complement, Ulaş

[‘adverb’-R.Ü.], Ulak [‘adjective’-R.Ü.], Döndürmeç [?-R.Ü.]” (Emre, 1945: 272-406); “Main Elements: Subject, Verb, Object, Complement and Adverb; Auxiliary Elements: Interjection and Conjunction” (Korkmaz, 1992: 33); “Main Elements: Predicate, Subject, Object; Auxiliary Elements: Place Complement, Time Complement, Cause Complement, State Complement, Means Complement, Measure Complement; Dolaylı Tamlayıcılar [The last one corresponds to the term of The Non-sentential Element in some works-R.Ü.]” (Üstüner, 1998: 29-30); “Predicate, Subject, Object, Belirten: Indicating Element [in the meaning of ‘adjective, qualifier’-R.Ü.], Adverbial” (Mehmedoğlu, 2006: 7-100); Predicate, Subject, Object, Indirect Complement, Adverbial Complement, Explanatory Complement, Reinforcement Complement, Exclamation Complement, Conjunctive Complement” (Delice, 2007: 150-162); Predicate, Subject, Object, Adverbial [This last one; includes the meaning of ‘indirect complement’/‘place complement’ and ‘adverbial complement, postpositional complement’ or ‘adverb’-R.Ü.]” (Ünal, 2010a: 23-24, 26-29).

Most of the researchers examining the sentence elements of Modern Turkish call the object element as Object Complement, Direct Complement as a sub-element of the element called “Complement” (Deny, 1941: 774; Emre, 1945: 288, 290 v.d.; Dizdaroğlu, 1976: 77; Sağlam, 1977: 31, 73; Atabay-Özel-Çam, 1981: 47, 49, 51; Hatiboğlu, 1982a: 100, 128-136; Şimşek, 1987: 45-46; Ediskun, 1988: 348-352; Bozkurt, 1991: 80, 85-86; Beserek, 1991: 45; Güneş, 1997: 373-374; Gencan, 2001: 121-125; Göker, 2001: 75; Ulaş, 2003: 12-14; Bozkurt, 2004: 219-227; Bilgin, 2006: 469; Özkan-Sevinçli, 2008: 95; Kültürel, 2009: 38). There are those who avoid explicitly treating the object as an integral type, and those who do not. (Burdurlu 1974: 26-30; Demiray, 1980: 201-202; Ergin, 1984: 399-401; Karahan, 2018: 25-28; Özkan, 2004: 205-206; Erkul, 2004: 37-39; Demir-Yılmaz, 2006: 208, 210-211; Keskin, 2007: 208-210; Delice, 2007: 157; Karağaçaç, 2012: 508-509; Eker, 2009: 392-393, 396-397). The attitude of some researchers on this issue is unclear and sometimes contradictory (Banguoğlu, 1986: 527-530; Gülensoy, 2005: 429-430, 433-434).

Two researchers have suggested object (complement) types as Direct Object, Indirect Object by using the object sentence element in the sense of complement (Mehmedoğlu, 2006: 27-40; Sebzecioğlu, 2016: 192-198). This naming (object naming rather than complement) and classification is in a position to turn everything upside down. Moreover, this is a step that can make the problems even more intractable, and such steps should be avoided as much as possible.

Researchers dealing with sentence elements in Modern Turkish also have some common understandings while examining these elements. For example, almost all the aforementioned researchers consider the Predicate and Subject as Main and Necessary, and the other elements as Auxiliary and Optional. Only Üstüner counts the Object as the Main Element in addition to the Subject with the Predicate (1998: 29), whereas Demir-Yılmaz lists the Predicate, Subject, Object and Complement as the Four Main Elements (2006: 208).

In addition, all the afore-mentioned researchers consider the predicate as the manager, assignor and main element of the sentence (Ünal, 2010b: 451). While most of them express this clearly, some of them do so (the same work, the same page).

After all these explanations, of this study, the author's own evaluations on sentence elements in Modern Turkish should now be mentioned. Accordingly, sentence elements in Modern Turkish are as follows: Main and Mandatory Elements: Predicate, Subject (whether specified as a word or not), Object (in case the predicate contains a transitive verb or if the successor of the object-function element carrying another noun successor after the predicate is mandatory due to the action request); Auxiliary and Optional Elements: Adverbial ('indirect complement' / 'place complement' and 'adverbial complement, postposition complement, postpositional complement' or 'adverb'), Connector, and Contributor.

2.1. The Term and Concept of Non-sentential Element in Modern Turkish Syntax Studies

It currently appears to be necessary to mention about the non-sentential element, which is the main subject of this study. There are some researchers dealing with sentence elements in Modern Turkish. These researchers included an element in their classification, which they named as non-sentential element and which they generally did not directly participate in the construction of the sentence, defined as parenthetical clauses / parenthetical words, conjunctions, calls / addresses, exclamations, exclamatory items, exclamation groups (Ergin, 1984: 401; Karahan, 2018: 36-38; Göker, 2001: 80-81; Özkan, 2004: 208; Erkul, 2004: 42-43; Gülensoy, 2005: 433; Keskin, 2007: 215-216; Özkan-Sevinçli, 2008: 124-126; Kültüral, 2009: 42-43; Karaağaç, 2012: 512; Sarıca, 2015: 81-84; Balyemez, 2016: 191-195).

Ergin (1984), one of these researchers, deduces that "There can be conjunctions and exclamatory particles or exclamation groups in addition to these elements in the sentence. However, these are the elements non-related to the main action, the verb and are only added

to the sentence. They are usually found at the beginning, end, and even between sentences. It can also be seen that they are inserted in the sentence as the form of parenthesis. These are called non-sentential elements” (p. 401).

It is remarkable that another researcher (Kültüral, 2009) was able to define the same non-sentential element with this explanation almost word by word despite the past 35 years. Moreover, this situation is surprising as follows: “In addition to these elements, there may be conjunctions and exclamatory particules or exclamation groups in the sentence. These are the elements that are not related to the main action, the verb and are merely added to the sentence. They are usually found at the beginning of the sentence, at the end, and sometimes between sentences. These elements are non-sentential elements” (p. 42). Another definition that is astonishing with its almost identical narration is as follows: “The elements in the sentence that are not related to the actual action and the verb are the non-sentential elements. These may consist of conjunctions, exclamatory particules and exclamation groups. These elements, which are usually found at the beginning, end and between sentences, have nothing to do with the predicate of the sentence.

The words *ah, da, ya* in the sentences of *Ah, bu da mı iş? Ya, öyle mi olmuş* are some of the examples” (Yavuz-Yetiş-Birinci, 1999: 153).

Another similar definition for the non-sentential element is as follows: “Conjunctions, exclamations, exclamation groups, addresses are non-sentential elements that do not participate in the construction of the sentence and indirectly help the meaning of the sentence. These elements can be found at the beginning, end, or inside the sentence.

Ama tabancasının namlusu artık gevşek ve kararsızdı (Buğra 1997: 346)

Vah hocanım vah, neler gelmiş ki senin başına! (Güntekin 1962: 122)

Ooo, severim ben tiyatroları (İlgaz 1992: 164)” (Sağol Yüksekaya, 2006: 143).

A very different evaluation on the non-sentential element is given by the Role and Pivot (Reference) Linguistic Approach: “The structure of a sentence is simply set up as follows: [(predicate + elements) + predicate unbound elements]. In this notation, the predicate of the sentence is called the core (nucleus). The name of the section containing the core and its related elements is the core. Elements that do not depend on the predicate are also called periphery. In this way, the general representation of the sentence is as follows.

CORE	NON-SENTENTIAL ELEMENT	MAIN ELEMENT
------	------------------------	--------------

Ali yemeğini	Mutfakta	Yedi
--------------	----------	------

(Erdem, 292-295)" (Oymak, 2012: 70-71).

Frankly, this last evaluation seems exaggerated of the concept of non-sentential element and included a sentence element such as *mutfakta*, which should be counted as an adverbial (indirect object / place complement, adverb, adverb / adverbial complement, etc.) according to its syntactic function in the sentence, and consequently went to a more complex classification. Naturally, the only different interpretation in this evaluation is not related to the scope of the non-sentential element. A completely different approach is also seen in terms of conceptualization and naming. The element used to be seen with the name of the predicate in the sentence ('*yedi*' element in the sample sentence) is called the essence. Actually, this is not so strange, because the predicate element is already the leading, assigning, leading element of the sentence. It is the most important element of the sentence. However, the elements of *Ali yemeğini* (subject + specific object) in the sample sentence are considered together and conceptualized with a single term: core. This interpretation, namely this conceptualization is very strange, surprising and completely baseless. However, in this text, this interpretation, conceptualization and naming will not be discussed since the subject is an element outside the sentence.

Sarıca (2015) elucidated the title of Elements Not Directly Participating in the Formation of the Sentence while dealing with the so-called non-sentential elements in his work, yet, he still evaluated the mentioned elements in the 'non-sentential element' category under this title (pp. 81-84).

As one of the researchers who approached the subject in an original way, Daşdemir (2015) uses a slightly different and acceptable term: *Supra-Sentential Elements*. He also states the definition of the term. Its scope: "Although he participates in the sentence, not with the 'judgement' stated in the sentence; The elements that are related to the 'speaker' who produced the word are called *supra-sentential elements*. These elements do not change the judgment expressed by the sentence. They only show the speaker's attitudes and thoughts about judgement. They are Sentence Connectors (SC) indicating how the sentence is connected with one another (text). Address Blocks (AB) indicates who is addressed. It is the end-of-sentence

postpositions (/+c/, /+so/, /+k/, E) and Parenthetical Clauses (PC) that reveal how the judgement stated in the sentence is met/interpreted by the speaker (s.141).

Karaağaç (2012) states the following items that he calls non-sentential elements: “Do not participate in the establishment of the sentence; however, the elements that provide the formation of the text by establishing a connection between sentential elements and sentences are non-sentential elements, which are inter-sentential text elements. Therefore, they cannot be associated with any predicate in the text. Interjections and exclamation phrases and all kinds of conjunctions are such elements. : *Hey!; Baksana!; Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz’dir ileri!; Ey Türk gençliği!; Evet! Şimdi dediğimize geldiniz mi?; Bu görevi Ayşe yahut Ali yerine getirsin.; Varsın istediğini yapsın, bizi hiç ilgilendirmez.; İlahi kardeşim! Bakıyorum, sen de olmadık şeylere aklını takıyorsun vb.*

Use of non-sentential elements:

a. *Connectors*: All connectors are non-sentential elements. Sentences, ordering, balancing, comparison, explanation, cause, effect, approval, rejection, etc. are linked by relationships. The prepositions that make up the text by providing this connection are the elements between sentences. In other words, they are non-sentence because they are text elements: I failed, because I didn't work.

b. *Exclamation phrases*: All interjections and exclamation phrases are non-sentential elements. The exclamation phrase can be found in the sentence, at the end, before it. But the exclamation phrase has nothing to do with the sentence if it is in, before or after. An exclamation phrase that cannot form a sentence on its own is not a sentence. It is between sentences that express the opinion or feeling of the language user about the event in question. Therefore, any predicate in the text is a non-sentential element that cannot be connected” (p.512). As deduced from these statements, it means as if Karaağaç (2012) thinks that the term non-sentential element is insubstantial, unmeaning and meaningless in terms of linguistics and is, therefore, on the defensive against criticism. However, this grammar researcher makes explanations on the so-called non-sentential elements by talking about the tasks of providing inter-sentential elements and inter-sentential relations, connecting sentences within the text, and this is completely appropriate.

Göker (2001), in his expressions on sentence elements, calls non-sentential elements and states that in the sentence, apart from the items that are related to the predicate in terms of grammar, there may also be items that are not related to the predicate. According to him, these are not found in every sentence. He mentions that the elements not related to the predicate in terms of grammar are called non-sentential elements in grammar studies. He states that these are connecting and exclamatory particules and exclamatory and vocational groups. The researcher explains that connecting particules (conjunctions) sometimes also connect the elements of the sentence in the sentence. In this case, he states that these connecting elements are not related to the predicate in terms of the grammar; hence, they do not directly affect the meaning of the predicate. The researcher adds that such situations are usually encountered in sentences formed by the presence of the same element more than once in a sentence. As an example, he gives the usage in the sentence *Çağdaş ve Abdullah okula gitti.*

The same author exemplifies *conjunctive particules*, in other words *conjunctions*, which can be *non-sentential elements* as *ve, ile, ilâ, ya, veya, yahut, veyahut, fakat, meğer, eğer, gerçi, her ne kadar, çünkü, mademki, sanki, yeter ki, and meğer ki,...* and so on.

In addition, Göker (2001) states that in some cases, interjections are linguistic units that may not be related to the predicate in terms of grammar in the sentence. He mentions that there are also phrases and sentences that can be used as exclamation point. *Devletimizin bânisi, milletimizin sadık ve vefâkâr hâdimi eşsiz kahraman ATATÜRK! Vatan sana minnettârdır (İsmet İNÖNÜ)* states that the underlined part in the example sentence is a phrase and wants to explain that it is used as an exclamation.

The exclamation particules that can take place as non-sentential elements in the aforementioned researcher sentence are *ah, vah, eyvah, ay, vay, ey, of, öf, tüh, pat, a, hey, yahu, bire, ulan, han* ['hah' [must be 'hah'-R.Ü.] and denotes *işte, aha, nah, evet, hayır*. He adds that some of them can represent a sentence on their own, depending on their place.

According to Göker (2001), exclamation phrases may not be related to the predicate sometimes. For example; *Ey Türk gençliği! Birinci vazifen Türk istiklâl ve cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir (Gazi Mustafa Kemal).*

The same author highlights that the structures or forms of vocation, which are very common in speeches, are also considered as non-sentential elements. He gives additional examples by explaining that the structure of the sentences:

Sana ey canımın canı efendim // Kırıldım, küstüm, incindim, gücendim. In these sentences, ‘*ey canımın canı efendim*’ is a calling vocation phrase and there is not grammatical relation between the element that comes after it in the sentence. And he gives supplementary examples like these:

İlahî Sinan! Ey susan ve konuşan hacimlerin şairi; ey maddenin uykusuna kendi nabzının ahengini hepimizin imanıyla beraber geçiren! (Ahmet Hamdi TANPINAR)

Vicdan; onu herkes yüreğinde taşımaz; dilinde, midesinde, hatta cüzdanında taşıyanlar vardır.

He also gives the calling phrases and topic-starting words in the sentences above, like as *İlahî Sinan, Ey susan ve konuşan hacimlerin şairi, ey maddenin uykusuna kendi nabzının ahengini hepimizin imanıyla beraber geçiren* and *vicdan*.

The aforementioned, author states that as additional information and opinion, the exclamation and exclamation phrases should be considered as non-sentential elements. He also states that calling these constructions with the term of *exclamatory sentence without judgement* contradicts the definition of the sentence from logical point of view (pp. 80-81).

Balyemez (2016) defines sentence elements so-called non-sentential elements. To him, they cannot be directly connected with the predicate in the sentence, they do not answer the questions asked, but they are indirectly related to the meaning in the sentence. Digressions, parenthetical clauses, exclamations, exclamation groups, addresses and conjunctions serve as non-sentential elements. However, it is not correct to consider every conjunction in a sentence as a *non-sentential element*. For example, the conjunction *ve* in the sentence *Ali ve Mehmet okula gitti* is not an element of the sentence; it is in the subject, and it has established the context group. Conjunctions, which are non-sentential elements, usually make explanations and evaluations as sentence connectors that establish a meaning relationship between two sentences (p.192). Balyemez determines the sentence elements so-called non-sentential element in the form of not being able to connect directly in the sentence, not responding to the questions asked. These features are the common features that all Turkish grammar researchers, who see and evaluate non-sentential elements in sentence analysis, have determined with almost identical expressions.

Apart from all these, one speaks of the term *eklenti (adjunct)* (Fr. *adjoind*) in modern linguistics, which by some illusion seems to be identical with the so-called non-sentential

element, but which in reality is something quite different. The following definitions of this term are encountered in literature:

"eklenti (adjunct) (Alm. Adjunkt, Fr. adjoint, İng. adjunct). Any constituent element that is not structurally necessary in a sentence" (Vardar, 2007: 91).

"eklenti (adjunct) syntax 1-In Generative Grammar, it is an optional secondary element that is not structurally obligatory in a sentence. eg. In the sentence *Ben dün okula gittim*, the word *dün* is an adjunct to the verb phrase. 2- In the Generative Grammar, the item that is not selected by any lexical head and is in the position of qualifier according to the Progressive-X Chart. Adjuncts are lexical or sentential [see **eklenti tümceciği (adjunct phrase)**] items that indicate 'time', 'style' and 'place' within the verb phrase: In the sentence *Ali dün burada ansızın hastalandı*, '*dün*', '*burada*', '*ansızın*' are the adjuncts that indicate time, place and style, respectively. 3- Some linguists (Quirk) use this term to describe a subset of markers" (İmer-Kocaman-Özsoy, 2011: 114).

As deduced from these definitions and explanations, the term extra-sentential element and the term add-on do not overlap in content and scope. Here, it is necessary to return to the main topic and state that: The term non-sentential element is very contradictory. It is not a term that a linguist who aims to study language coherently will ever accept. How can an element be considered excluded of the sentence even if it is actually included in?

There are also researchers who criticize this issue [Üstüner, 1998: 28 (Suggested Indirect Complements); Özmen, 1995 (Suggested Independent Complement); Demir-Yılmaz, 2006: 208 (Prefers not to use the term); Mehmedoğlu, 2006: 141-143 (Auxiliary Words Which Are Not Sentence Elements)]. Kerimoğlu (2019) mentions about the Independent Complement, the Direct Complement and the Element Out of Analysis, as different suggestions for the sentence elements in question. However, he does not specify who proposed neither the last proposal nor the other two (Kerimoğlu, 2019: 179). In fact, considering the scope of such sentence elements, these elements may be called *Connectors* and *Contributors* instead of non-sentential elements.

2.1.1. The Term and Concept of *Non-Sentential Element* in Terms of Education of Modern Turkish

Undoubtedly, the term and concept of non-sentential element is really confusing both in the mother tongue education of Modern Turkish and in teaching it as a foreign / second language. The difficulty experienced by the teacher while trying to teach the term/concept in

question is very serious. At the same time, the difficulty experienced by learners while trying to learn and understand this term/concept is also very large. From the point of all these processes' view, the following appears: In the integrity of the sentence, some elements that are actually in the sentence are considered out of sentence in many works that examine the Modern Turkish grammar and syntax. These works are the theoretical database for the fields of education of Modern Turkish as mother tongue and foreign/second language. Moreover, since some of these works provide application support, the importance and impact of the problematic increases exponentially. Therefore, the problem is ultimately serious. In this respect, the problem caused by the term/concept in question should be solved immediately. For this reason, like many other issues in Modern Turkish grammar, this issue should also be handled specifically. In addition, this subject should be re-examined with new, scientifically correct and appropriate approaches, and the term/concept should be evaluated, interpreted and named in a way that can be adopted linguistically.

3. Conclusion, Discussion and Recommendations

Consequently, based on the observations elucidated on Modern Turkish grammatical and syntactic description works related to the problematic issues, the estimated determination and suggestions could be expressed as follows:

1-The term-concept *Non-Sentential Element* is extremely common in many works that deal with and analyze the grammar and syntax of Modern Turkish. However, the use of the term seems to be not scientifically, not linguistically correct and not appropriate.

a- Using this term-concept is not correct and appropriate in terms of pure theoretical approach.

b- Using this term-concept is not correct in terms of application, in teaching of Modern Turkish as mother tongue and foreign/second language, that is regarded as the applied approach.

2-The term-concept should be reconsidered and analyzed with modern linguistic criteria, should be evaluated and renamed. The author of the study, highlights this section of the process, the term-concept naming proposal is Connector(s) and Contributor(s), given its relevance to the concept's scope.

3- Like this term-concept, many problems in Modern Turkish need to be unearthed and resolved by being re-examined and analyzed. Modern Turkish grammatical and syntactic

description works are a very important basis for the education of Modern Turkish as a mother tongue and also as a foreign/second language. In other words, it is a theoretical database and an application support. In this respect, the preparation, arrangement and designing of Modern Turkish grammatical and syntactic description works are also very important. These works should be carried out with these evaluation processes and solution studies.

CONFLICT OF INTEREST STATEMENT

The author declares that there is no conflict of interest in this study.

RESEARCH AND PUBLICATION ETHICS STATEMENT

The author declares that research and publication ethics are followed in this study.

AUTHOR LIABILITY STATEMENT

The author declares that s/he has done every step of this work himself / herself.

Çağdaş Türkiye Türkçesi (ÇTT) Dil Düzenegi Öğretiminde Kafa Karıştırıcı Bir Terim / Kavram: *Cümle Dışı Unsur / Öge*ⁱⁱ

Recai ÜNAL, Yıldız Teknik Üniversitesi Sos. Bil. Ens. Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı,
unalrecai@yahoo.com

Özet: Çalışmanın amacı *cümle dışı unsur/öge* denen cümle ögesinin terim ve kavram olarak Çağdaş Türkiye Türkçesinin (ÇTT) ana dili eğitimi ile yabancı/ikinci dil olarak öğretimi sürecinde dil düzenegi öğretiminde ortaya çıkardığı sorunların, yol açtığı kafa karışıklığının, zihin bulanıklığının ele alınıp açıkça gösterilerek bu konuda çeşitli öneriler sunulması, çözüm yolları önerilmesidir. ÇTT'deki cümle ögeleri ve sınıflanmaları genellikle dil betimi, dizim betimi çalışmalarında kimi terim ayrımlarıyla, kimi değişik bölütlemelerle (kategorileştirmelerle), birbirinden az çok ayrımlı anlayışlarla ele alınmıştır. ÇTT'deki cümle ögelerini ele alan bazı araştırmacılar sınıflamalarında *cümle dışı unsurlar / ögeler* adını verdikleri ve genellikle *cümlenin kuruluşuna doğrudan doğruya katılmayan ara cümleler / ara sözler, bağlama edatları / bağlaçlar, seslenmeler / hitaplar, ünlemler, ünlem edatları, ünlem grupları gibi unsurlar* biçiminde tanımladıkları kimi ögelere yer vermişlerdir. Çalışma bir yazılı belgeler, kaynaklar araştırması-incelemesidir. Çalışmada kullanılan veriler ÇTT üzerine yazılmış dil betimi (gramer, dilbilgisi), dizim betimi (sentaks, sözdizimi) yapıtlarından (kitap, makale) alınmaktadır. Çalışmada yer verilen örnekler genellikle ÇTT'nin yazın yapıtlarından seçilmekte, zaman zaman ve yer yer; ÇTT'nin ana dili konusu olan makale yazarının ürettiği örnekler de kullanılmaktadır. Çalışma geleneksel dil betimi anlayışına, yaklaşımlarına, yöntem düzeneğine (paradigmasına) olabildiğince çağcıl dil biliminin bulgularıyla, verileriyle karşılık sunup onları etkisiz kılmaya uğraşmakta, ele aldığı sorunsalı çözmeye çaba göstermektedir. Sözkonusu çalışma bunları yapmaya uğraşırken de bilimsel, nesnel ve gerçekçi tutumdan kopmamaya özen göstermektedir. Çalışmada *cümle dışı unsur/öge* terimi yerine yeni bir öneride bulunmaktadır: *Bağlayıcı(lar) ve Katkı Verici(ler)*. Önerilen bu terim kullanılmakla; ÇTT'nin dil düzenegi ve dizim düzenegi betimleme çalışmaları daha sağlıklı, daha tutarlı, daha az sorunlu olarak yapılabileceği gibi ana dili eğitimi-öğretimi ile yabancı/ikinci dil olarak öğretimi de daha seçik (net) terim/kavramlarla, daha sağlıklı biçimde gerçekleştirilebilecektir.

Anahtar Sözcükler: Dil bilgisi, söz dizimi, cümle ögeleri, cümle dışı öge.

ⁱⁱ Bu yazı 3-5 Ekim 2019 tarihlerinde İzmir'de yapılan 12. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayında 4 Ekim 2019'da sözlü bildiri olarak sunulmuş metinden üretilmiş bir makedir.

Künyesi: Ünal, R. (2021). A confusing term / concept in modern Turkey Turkish (MTT) grammar teaching: The element which is out of sentence. Çağdaş Türkiye Türkçesi (ÇTT) dil düzenegi öğretiminde kafa karıştırıcı bir terim / kavram: Cümle dışı unsur / öge. *The Journal of Limitless Education and Research, Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 6(2), 263-290. DOI: 10.29250/sead.885839.

Yazar ORCID: 0000-0002-7584-5935

1. Giriş

Çağdaş Türkiye Türkçesinin ana dili eğitimi sürecinde dil düzenegi (dilin bir işleyiş düzeni, mekanizması olarak gramer, dil bilgisi) öğretiminde genel olarak cümle öğelerinin, özel olarak da *cümle dışı unsur* ya da *öge* adı verilen cümle ögesinin öğretiminde ciddi sorunlar yaşandığı bir gerçektir. Buna bağlı olarak söz konusu terimden ve kavramdan ötürü kafaların karıştığı, zihinlerin bulandığı da bir gerçektir. Çalışmada *cümle dışı unsur / öge* denen bu cümle ögesinin terim ve kavram olarak özellikle Çağdaş Türkiye Türkçesinin ana dili eğitimi sürecinde dil düzenegi öğretiminde ortaya çıkardığı sorunlar, yol açtığı kafa karışıklığı, zihin bulanıklığı ele alınmaktadır. Bu sorunlar konusunda çeşitli öneriler sunulmakta, çözüm yolları önerilmektedir.

2. Çağdaş Türkiye Türkçesi Dizim Betimi Çalışmalarında Cümle Öğelerinin Ele Alınışına Genel Bir Bakış

Çağdaş Türkiye Türkçesindeki cümle öğeleri ve sınıflanmaları genellikle dil betimi (dilin işleyiş düzenini, mekanizmasını, dil düzenegini ele alıp çözümlene-betimleme-açıklama süreci olarak gramer, dil bilgisi), dizim betimi (dilin dizim düzenegini ele alıp çözümlene-betimleme-açıklama süreci olarak sentaks, söz dizimi) çalışmalarında kimi terim ayrımlarıyla, kimi değişik bölütlemelerle (kategorileştirmelerle), birbirinden az çok ayrımlı anlayışlarla ele alınmıştır.

Sözgelimi kimi yapıtlarda birtakım değişik terimler görülür: “*Yüklet (Le Sujet)* [‘özne’ anlamında-R.Ü.], *Ârizî (Incident)* [‘sonradan olan, geçici, eğreti’ anlamında-R.Ü.] veya *Belirtken Hadler: A) Vâsif (Na’at) (Épithète)* [‘sıfat, niteleyici’ anlamında-R.Ü.], *B) Belirtici (Tayin Edici) Tümlaç (Complément Déterminatif)*” (Deny, 1941: 774); “*Söylem (Prédicat)* [‘eylem cümleleri için yüklem’ anlamında-R.Ü.], *Yüklem (Attribut)* [‘ad cümleleri için yüklem’ anlamında-R.Ü.], *Nesne Tümlacı* [‘nesne’ anlamında-R.Ü.], *Dolay Tümlacı* [‘dolaylı tümlaç’ anlamında-R.Ü.], *Ulaç* [‘belirteç (zarf)’ anlamında-R.Ü.], *Ulak* [‘sıfat’ anlamında-R.Ü.], *Döndürmeç* [Anlamı anlaşılamadı-R.Ü.]” (Emre, 1945: 272-406); “*Kimse (Yükalan)* [‘özne’ anlamında-R.Ü.], *İsimleme (Déterminant Nominal, Complément Indirect)* [hem ‘dolaylı tümlaç’ / ‘yer tamlayıcısı’, hem de ‘belirteç (zarf) tümlacı / tamlayıcısı, ilgeç (edat) tümlacı, ilgeçli (edatlı) tümlaç’ ile ‘zarf’ anlamında-R.Ü.], *Zarflama (Déterminant Adverbial, Complément Circonstanciel)* [bütünüyle olmasa da, ‘belirteç (zarf) tümlacı / tamlayıcısı, ilgeç (edat) tümlacı, ilgeçli (edatlı) tümlaç’ ile ‘zarf’ anlamına oldukça yakın-R.Ü.]” (Banguoğlu, 1986: 524-531); “*Yükleyen (Yüklem), Yüklenen (Özne), Doğrudan Tamlayıcı / Nesne, Dolaylı Tamlayıcılar (Yer Tamlayıcısı, Zarf Tamlayıcısı)*” (Güneş, 1997: 368-375); “*Yardımcı Unsurlar : Yer Tümlacı, Zaman Tümlacı, Sebep Tümlacı, Durum Tümlacı, Vasıta Tümlacı, Ölçü Tümlacı; Dolaylı Tamlayıcılar* [Sonuncusu; kimi yapıtlardaki *Cümle Dışı Unsurlar /*

Ögeler karşılığında]” (Üstüner, 1998: 29-30); “*Belirten* (‘sıfat, niteleyici’ anlamında-R.Ü.), *Zarflik* [‘belirteç (zarf) tümleci / tamlayıcısı’ gibi; ‘dolaylı tümleç / yer tamlayıcısı ve düz / doğrudan tümleç / tamlayıcı’ dışındaki tümleç / tamlayıcı türleri ile ‘zarf’ için-R.Ü.], *Dolaysız Nesne* (‘nesne, düz / doğrudan tümleç’ anlamında-R.Ü.), *Dolaylı Nesne* (‘dolaylı tümleç, yer tamlayıcısı’ anlamında-R.Ü.)” (Mehmedoğlu, 2006: 7-100); “*Açıklama Tümleci, Pekiştirme Tümleci, Ünlem Tümleci, Bağlama Tümleci* (Her biri kimi yapıtlardaki *Cümle Dışı Ögeler / Unsurlar* karşılığında-R.Ü.)” (Delice, 2007: 159-162); “*Belirteçlik (Tümleç)* [‘dolaylı tümleç / yer tamlayıcısı, belirteç (zarf) tümleci / tamlayıcısı, ilgeç (edat) tümleci, ilgeçli (edatlı) tümleç’ gibi ‘düz / doğrudan tümleç / tamlayıcı’ dışındaki tümleç / tamlayıcı türleri ile ‘zarf’ için-R.Ü.]” (Ünal, 2010a: 23-24, 26-29).

Araştırmacılar Çağdaş Türkiye Türkçesindeki cümle ögelerini değişik bakış açılarıyla öbikleşerek sınıflamış görünmektedirler. Örneğin “*Yüklem (Fiil), Özne (Fail), Nesne, Yer Tamlayıcısı (Dolaylı Tümleç), Zarf, Cümle Dışı Unsurlar (Ögeler, Öğeler)*” biçiminde sınıflayanlar az değildir (Ergin, 1984: 398-401; Karahan, 2018: 13-38; Göker, 2001: 64-81; Özkan, 2004: 119-208; Erkul, 2004: 24-42; Gülensoy, 2005: 429-434; Keskin, 2007: 199-216; Özkan-Sevinç-li, 2008: 95-126; Kültürel, 2009: 35-43; Karaağaç, 2012: 501-512). Meselâ “*Yüklem (Yükleyen), Özne (Kimse / Yükalan, Yüklenen), Nesne, Dolaylı Tümleç (İsimleme, Yer Tamlayıcısı, Yer Tümleci), Zarf / Belirteç Tümleci (Zarfama, Zarf Tamlayıcısı, Zarf)*” biçiminde bölümleyenler de vardır (Demiray, 1980: 201-202; Banguoğlu, 1986: 524-531; Şimşek, 1987: 45-164; Beserek, 1991: 45-47; Güneş, 1997: 368-375; Demir-Yılmaz, 2006: 208-212; Sarıca, 2015: 25-84; Balyemez, 2016: 177-195). Ayrıca örneğin “*Yüklem, Özne, Nesne, Dolaylı Tümleç, İlgeçli / Edatlı Tümleç (İlgeç / Edat Tümleci)(Öbekte İlgeç Bulunan Tümleçler / İlgeçli Öbekler), Belirteç / Zarf Tümleci*” şeklinde sınıflayan araştırmacılar pek çoktur ve anlayışları oldukça yaygındır (Burdurlu, 1974: 13-42; Dizdaroğlu, 1976: 13-163; Sağlam, 1977: 30-121; Atabay-Özel-Çam, 1981: 20-64; Ediskun, 1988: 328-364; Koç, 1990: 358-401; Bozkurt, 1991: 79-88; Gencan, 2001: 101-136; Ulaş, 2003: 1-21; Bozkurt, 2004: 209-235; Bilgin, 2006: 446-500; Eker, 2009: 392-397). Bu araştırmacılar arasına küçük bir ayırımla biri daha katılabilir: “*Yüklem, Özne, Tümleç (Belirtili Nesne, Belirtisiz Nesne, Düz Tümleç, Dolaylı Tümleç)*” (Hatiboğlu, 1982a: 100-142).

Bunların dışındaki kimi araştırmacıların sınıflamaları ise oldukça özgündür: “*Söylem (Prédicat)* [‘eylem cümleleri için yüklem’-R.Ü.] / *Yüklem (Attribut)* [‘ad cümleleri için yüklem’-R.Ü.], *Özne, Nesne / Nesne Tümleci, Dolay Tümleci, Ulaş* [‘belirteç’-R.Ü.], *Ulak* [‘sıfat’-R.Ü.], *Döndürmeç* [‘?-R.Ü.’]” (Emre, 1945: 272-406); “*Temel Ögeler : Özne, Fiil, Nesne, Tamlayıcı ve Zarf; Yardımcı Ögeler : Ünlem ve Bağlaç*” (Korkmaz, 1992: 33); “*Temel Unsurlar : Yüklem, Özne, Nesne;*

Yardımcı Unsurlar : Yer Tümleci, Zaman Tümleci, Sebep Tümleci, Durum Tümleci, Vasıta Tümleci, Ölçü Tümleci; Dolaylı Tamlayıcılar [Sonuncusu; kimi yapıtlardaki *Cümle Dışı Unsurlar / Ögeler* karşılığında-R.Ü.]” (Üstüner, 1998: 29-30); “*Yüklem, Özne, Nesne, Belirten* [‘sıfat, niteleyici’ anlamında-R.Ü.], *Zarflık*” (Mehmedoğlu, 2006: 7-100); “*Yüklem, Özne, Nesne, Dolaylı Tümleç, Zarf Tümleci, Açıklama Tümleci, Pekleştirme Tümleci, Ünlem Tümleci, Bağlama Tümleci*” (Delice, 2007: 150-162); “*Yüklem, Özne, Nesne, Belirteçlik* [Bu sonuncusu; ‘dolaylı tümleç’/ ‘yer tamlayıcısı’ ve ‘belirteç (zarf) tümleci / tamlayıcısı, ilgeç (edat) tümleci, ilgeçli (edatlı) tümleç’ ya da ‘belirteç (zarf)’ anlamında-R.Ü.]” (Ünal, 2010a: 23-24, 26-29).

Çağdaş Türkiye Türkçesinin cümle ögelerini inceleyen araştırmacıların çoğu *nesne* ögesini *tümleç/tamlayıcı* denen ögenin bir alt ögesi olarak *Nesne Tümleci, Düz / Dolaysız Tümleç* ya da *Doğrudan Tümleç / Tamlayıcı* biçiminde adlandırır (Deny, 1941: 774; Emre, 1945: 288, 290 v.d.; Dizdaroğlu, 1976: 77; Sağlam, 1977: 31, 73; Atabay-Özel-Çam, 1981: 47, 49, 51; Ha-tiboğlu, 1982a: 100, 128-136; Şimşek, 1987: 45-46; Ediskun, 1988: 348-352; Bozkurt, 1991: 80, 85-86; Beserek, 1991: 45; Güneş, 1997: 373-374; Gencan, 2001: 121-125; Göker, 2001: 75; Ulaş, 2003: 12-14; Bozkurt, 2004: 219-227; Bilgin, 2006: 469; Özkan-Sevinçli, 2008: 95; Kültürel, 2009: 38). *Nesneyi* açıkça bir tümleç türü olarak ele almaktan kaçınanlar ve o şekilde ele almayanlar da vardır (Burdurlu 1974: 26-30; Demiray, 1980: 201-202; Ergin, 1984: 399-401; Karahan, 2018: 25-28; Özkan, 2004: 205-206; Erkul, 2004: 37-39; Demir-Yılmaz, 2006: 208, 210-211; Keskin, 2007: 208-210; Delice, 2007: 157; Karaağaç, 2012: 508-509; Eker, 2009: 392-393, 396-397). Bazı araştırmacıların bu konudaki tutumu açık değildir ve yer yer çelişkilidir (Banguoğlu, 1986: 527-530; Gülensoy, 2005: 429-430, 433-434).

İki araştırmacı *nesne* cümle ögesini *tümleç* anlamında kullanarak *Dolaysız Nesne, Dolaylı Nesne* şeklinde *nesne (tümleç)* türleri önermiştir (Mehmedoğlu, 2006: 27-40; Sebzecioğlu, 2016: 192-198). Bu adlandırma (*tümleç* yerine *nesne* adlandırması) ve sınıflama her şeyi alt üst edecek, üstelik sorunları daha da içinden çıkılmaz duruma getirebilecek bir adımdır; bu gibi adımlardan olabildiğince uzak durmak gerekir.

Çağdaş Türkiye Türkçesinde cümle ögelerini ele alan araştırmacıların bu ögeleri incelerken kimi ortak anlayışları da vardır. Örneğin hemen hemen sözü edilen bütün araştırmacılar *Yüklem* ve *Özneyi Ana ve Zorunlu*, öteki ögeleri *Yardımcı* ve *Seçimlik Ögeler* olarak görür. Yalnızca Üstüner *Yüklem* ile *Özneye* ek olarak *Nesneyi* de *Temel Unsur* sayar (1998: 29), Demir-Yılmaz ise Dört *Temel Öge* olarak *Yüklem, Özne, Nesne* ve *Tümleci* sıralar (2006: 208).

Ayrıca sözü edilen bütün araştırmacılar *Yüklemi* cümlelerin yönetici, görevlendirici, baş ögesi olarak düşünürler (Ünal, 2010b: 451). Bunu çoğu açıkça dile getirirken bazıları da dolayısıyla belirtir (a.g.y., a.s.).

Bu anlatılanlardan sonra, şimdi Çağdaş Türkiye Türkçesindeki cümle ögeleri üzerine bu çalışmanın yazarının kendi değerlendirmeleri belirtilmelidir. Buna göre Çağdaş Türkiye Türkçesinde cümle ögeleri şunlardır: *Ana ve Zorunlu Ögeler : Yüklem, Özne* (Sözcük olarak ayrıca belirtilse de, belirtilmese de), *Nesne* (Yüklemde geçişli eylem bulunması durumunda ya da yükleme durumu ardından başka bir ad durumu ardılı taşıyan nesne işlevli ögenin ardılı eylem istemi kaynaklı olarak zorunluysa); *Yardımcı ve Seçimlik Ögeler : Belirteçlik* ['dolaylı tümleç' / 'yer tamlayıcısı' ve 'belirteç (zarf) tümleci / tamlayıcısı, ilgeç (edat) tümleci, ilgeçli (edatlı) tümleç' ya da 'belirteç (zarf)' anlamında], *Bağlayıcı, Katkı Verici*.

2.1. Çağdaş Türkiye Türkçesi Dizim Betimi Çalışmalarında Cümle Dışı Unsur / Öge Terimi ve Kavramı

Şimdi bu çalışmanın asal konusu olan *Cümle Dışı Unsur / Öge* konusundan söz etmek gerekiyor. Çağdaş Türkiye Türkçesindeki cümle ögelerini ele alan bazı araştırmacılar sınıflamalarında *cümle dışı unsur / öge* adını verdikleri ve genellikle *cümlelerin kuruluşuna doğrudan doğruya katılmayan, ara cümleler / ara sözler, bağlama edatları / bağlaçlar, seslenmeler / hitaplar, ünlemler, ünlem edatları, ünlem grupları gibi unsurlar* biçiminde tanımladıkları bir unsura yer vermişlerdir (Ergin, 1984: 401; Karahan, 2018: 36-38; Göker, 2001: 80-81; Özkan, 2004: 208; Erkul, 2004: 42-43; Gülensoy, 2005: 433; Keskin, 2007: 215-216; Özkan-Sevinçli, 2008: 124-126; Kültüral, 2009: 42-43; Karaağaç, 2012: 512; Sarıca, 2015: 81-84; Balyemez, 2016: 191-195).

Bu araştırmacıardan Ergin (1984) *cümle dışı unsurları* "Cümlede bu unsurlardan başka bir de bağlama ve ünlem edatları veya ünlem gurupları bulunabilir. Fakat bunlar esas hareketle, fiille ilgili olmayan ve cümleye sadece ilâve edilmiş bir durumda bulunan unsurlardır. Umumiyetle cümlelerin başlarında, sonlarında ve cümleler arasında bulunurlar. Parantez şeklinde cümle içine girdikleri de görülebilir. Bunlara cümle dışı unsurlar adını veriyoruz" biçiminde tanımlamakta, açıklamaktadır (401. s.).

Bir başka araştırmacının (Kültüral, 2009) aradan geçen 35 yıla karşın bu tanımla / açıklamayla neredeyse sözcüğü sözcüğüne aynı *cümle dışı unsur* tanımını / açıklamasını yapabilmesi ise çok dikkat çekici, dahası; şaşırtıcıdır: "Cümlede bu unsurlardan başka bir de

bağlama ve ünlem edatları veya ünlem grupları bulunabilir. Bunlar esas hareketle, fiille ilgili olmayan ve cümleye sadece ilâve edilmiş bir durumda bulunan unsurlardır. Genellikle cümlenin başında, sonunda bazen de cümleler arasında bulunurlar. Bu unsurlar cümle dışı unsurlardır” (42. s.). Hemen hemen özdeş anlatma biçimiyle şaşırtıcı olan başka bir tanım / açıklama da şöyledir: “Cümlede bulunan fakat asıl hareket ve fiille ilgili olmayan unsurlar *cümle dışı unsurlardır*. Bunlar, *bağlama, ünlem edatları* ile *ünlem gruplarından* meydana gelebilir. Genellikle cümlelerin başlarında, sonlarında ve aralarında bulunan bu unsurların, cümlenin yüklemi ile bir ilgisi yoktur. *Ah, bu da mı iş? Ya, öyle mi olmuş* cümlelerindeki *ah, da, ya* kelimeleri buna örnektir” (Yavuz-Yetiş-Birinci, 1999: 153).

Cümle dışı unsur için benzer bir başka tanım / açıklama da şöyledir: “Cümlenin kuruluşuna katılmayan, dolaylı olarak cümlenin anlamına yardımcı olan bağlaçlar, ünlemler, ünlem grupları, hitaplar cümle dışı unsurlardır. Bu unsurlar cümlenin başında, sonunda veya içinde bulunabilirler.

Ama tabancasının namlusu artık gevşek ve kararsızdı (Buğra 1997: 346)

Vah hocanım vah, neler gelmiş ki senin başına! (Güntekin 1962: 122)

Ooo, severim ben tiyatroları (Ilgaz 1992: 164)” (Sağol Yüksekaya, 2006: 143).

Cümle dışı unsur üzerine çok değişik bir değerlendirme de *Rol ve Dayanak (Referans) Dildüzenegi Yaklaşımı* kaynaklı olarak verilir: “Bir cümlenin yapısı basitçe şu şekilde kurulur: [(yüklem + unsurları) + yükleme bağlı olmayan unsurlar]. Bu gösterimde cümlenin yüklemi öz (nucleus) olarak isimlendirilir. Öz ve buna bağlı unsurları içeren bölümün adı çekirdektir (core). Yükleme bağlı olmayan unsurlar da *cümle dışı unsurlar (periphery)* diye isimlendirilir. Bu şekliyle de cümlenin genel gösterimi aşağıdaki gibidir.

ÇEKİRDEK	CÜMLE DIŞI UNSUR	ÖZ
Ali yemeğini	Mutfakta	Yedi

(Erdem, 292-295)” (Oymak, 2012: 70-71).

Açıkçası; bu son değerlendirmenin *cümle dışı unsur / öge* kavramını abartarak cümledeki dizimsel görevine göre *belirteçlik* (dolaylı tümleç / yer tamlayıcısı, zarf, belirteç / zarf tümleci,...v.b.) sayılması gereken *mutfakta* gibi bir cümle ögesini de *cümle dışı unsur / öge* kapsamına almakla sonuçta daha karışık bir sınıflamaya gittiği görülüyor. Doğallıkla bu

değerlendirmede tek değişik yorum *cümle dışı unsur* kapsamında ilgili değildir. Kavramlaştırma ve adlandırma bakımından da bütünüyle değişik bir yaklaşım görülür: Cümlede genellikle *yüklem* adıyla görülmeye alışılan öge (örnek cümlede *yedi* ögesi) öz olarak adlandırılmıştır. Gerçekte bu pek de garip değildir, çünkü *yüklem* denen öge zaten cümlenin yönetici, görevlendirici, baş ögesidir; cümlenin en önemli, öz ögesidir. Ancak örnek cümledeki *Ali yemeğini* ögeleri (özne+belirli nesne) birlikte ele alınarak tek terimle adlandırılmakta, kavramlaştırılmaktadır: *çekirdek*. İşte bu yorum, bu adlandırma, bu kavramlaştırma çok garip, çok şaşırtıcı ve bütünüyle dayanaksızdır. Ancak bu metinde konu *cümle dışı unsur / öge* olduğundan bu yorum, kavramlaştırma ve adlandırmalar üzerinde durulmayacaktır.

Sarıca (2015); *cümle dışı unsurlar / ögeler* denen ögeleri eserinde ele alırken *Cümlenin Oluşumuna Doğrudan Katılmayan Ögeler* başlığını açmış, ancak bu başlık altında söz konusu ögeleri yine de *cümle dışı unsur / öge* bölümünde (kategorisinde) değerlendirmiştir (81-84. s.).

Konuya göreli olarak özgün biçimde yaklaşan araştırmacılardan Muharrem Daşdemir (2015) biraz daha değişik ve kabul edilebilir bir terim kullanır: *Cümle Üstü Ögeler*. Terimin tanımını, dolayısıyla kapsamını da şöyle belirtir: “Cümleye iştirak etmesine rağmen, cümlede belirtilen ‘yargı’yla değil; sözü üreten ‘konuşmacı’yla ilgili olan ögelere *cümle üstü öge* denir. Bu ögeler cümlenin ifade ettiği yargıda değişiklik yapmaz; sadece konuşucunun yargı hakkındaki tutum ve düşüncelerini gösterir. Cümlenin diğer cümlelerle (metinle) nasıl iribatlandırıldığı gösteren *cümle bağlaçları (CB)*, kimin muhatap alındığını gösteren *hitap blokları (HB)*, cümlede belirtilen yargının konuşmacı tarafından nasıl karşılandığını / yorumlandığını gösteren *cümle sonu edatları (/+c/, /+so/, /+k/, E)* ve *ara cümleler (AC)* bunları teşkil eder” (141. s.).

Karaağaç (2012); *cümle dışı ögeler* olarak adlandırdığı ögelere ilişkin olarak şunları dile getirir:

“Cümlenin kuruluşuna katılmayan; fakat cümle ögeleri ve cümleler arasında bağlantı kurarak metnin oluşmasını sağlayan ögeler, cümle dışı ögelerdir. Cümle dışı ögeler, cümleler arası metin ögeleridir; bu yüzden, metindeki herhangi bir yüklemle ilişkilendirilemezler: Ünlemler ve ünlem öbekleri ile her türden bağlama edatları böyle ögelerdir: *Hey!*; *Baksana!*; *Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz’dir ileri!*; *Ey Türk gençliği!*; *Evet! Şimdi dediğimize geldiniz mi?*; *Bu görevi Ayşe yahut Ali yerine getirsin.*; *Varsın istediğini yapsın, bizi hiç ilgilendirmez.*; *İlahi kardeşim! Bakıyorum, sen de olmadık şeylere aklını takıyorsun vb.*

Cümle dışı ögelerin kullanımı:

a. *Bağlayıcılar*: Bütün bağlayıcılar, cümle dışı öğelerdir. Cümleler, aralarındaki sıralama, denkleştirme, karşılaştırma, açıklama, neden, sonuç, onama, ret vb. ilişkilerle birbirine bağlıdır. Bu bağlantıyı sağlayarak metni oluşturan edatlar, cümleler arası öğeler, yani metin öğeleri oldukları için cümle dışı öğedirler: *Başarısız oldum; çünkü çalışmamıştım.*

b. *Ünlem öbekleri*: Bütün ünlemler ve ünlem öbekleri, cümle dışı öğelerdir. Ünlem öbeği, cümle içinde, sonunda, önünde bulunabilir; fakat ünlem öbeğinin, içinde, önünde veya sonunda bulunduğu cümle ile bir ilgisi yoktur. Kendi başına bir cümle oluşturamayan ünlem öbeği, cümle değil, dil kullanıcısının cümlede söz konusu olan olay hakkındaki görüşünü ya da duygusunu bildiren cümleler arası ve bu yüzden, metindeki hiçbir yükleme bağlanamayan bir cümle dışı öğedir” (512. s.). Bu açıklamalarından anlaşıldığına; Karaağaç (2012) sanki *cümle dışı öge / unsur* teriminin dil bilimi bakımından özüksüz (temelsiz), boş ve anlamsız oluşundan ötürü eleştirilmesine karşı savunmaya geçmiş gibidir. Ancak yine de bu dil betimi araştırmacısının *cümle dışı unsur / öge* denen öğeler üzerine cümle öğeleri arası, cümleler arası ilişkileri sağlama, metin içinde cümleleri bağlama görevlerinden söz ederek yaptığı açıklamalar bütünüyle yerindedir.

Göker (2001) *cümle dışı öğeler* dediği cümle öğeleri üzerine olan anlatımlarında; cümlede yükleme dil düzenegi açısından ilgisi olan öğelerin dışında yükleme böyle bir ilgisi olmayan öğeler de bulunabileceğini, bunlara her cümlede denk gelinmediğini de belirtir. Dil düzenegi bakımından yükleme ilgisi olmayan öğelere dil betimi çalışmalarında *cümle dışı öğeler/öğeler* adı verildiğinden söz eder. Bunların bağlama ve ünlem edatları ile ünlem ve seslenme grupları olduğunu dile getirir. Araştırmacı bağlama edatlarının (bağlaçların) kimileyin cümlede cümlenin öğelerini de birbirine bağladığını açıklar. Bu durumda bu bağlayıcı öğelerin yükleme dil düzenegi açısından ilgileri olmadığını, dolayısıyla yüklem anlamını doğrudan doğruya etkilemediklerini dillendirir. Araştırmacı yazar bu gibi durumlarla genellikle aynı ögenin bir cümlede birden çok bulunmasıyla oluşturulan cümlelerde karşılaştığını da ekler. Örnek olarak Çağdaş ile Abdullah okula gitti cümlesindeki kullanımı verir.

Aynı yazar *cümle dışı öge* olabilen bağlama edatlarını, başka deyişle bağlaçları ve, ile, ilâ, ya, veya, yahut, veyahut, fakat, meğer, eğer, gerçi, her ne kadar, çünkü, mademki, sanki, yeter ki, meğerki ...bg olmak üzere örnekler.

Ayrıca Göker (2001) ünlemlerin de kimi durumlarda cümlede dil düzenegi açısından yükleme bağı olmayabilen dil birimleri olduğunu belirtir. Ünlem gibi kullanılabilen sözcük

öbekleri ve cümleler de bulunabileceğinden söz açar. Devletimizin bânisi, milletimizin sadık ve vefâkâr hâdimi eşsiz kahraman ATATÜRK! Vatan sana minnettârdır (İsmet İNÖNÜ) örnek cümlesinde altı çizili bölümün sözcük öbeği olduğunu dile getirir ve ünlem olarak kullanıldığını anlatmak ister.

Adı geçen araştırmacı cümlede *cümle dışı öge* olarak yer alabilen ünlemleri ah, vah, eyvah, ay, vay, ey, of, öf, tüh, pat, a, hey, yahu, bire, ulan, han ['hah' olsa gerek-R.Ü.], işte, aha, nah, evet, hayır,...vb olmak üzere gösterir. Bunlardan kimilerinin yerine göre bir cümleyi tek başına temsil edebileceğini de ekler.

Göker'e göre (2001) ünlem öbekleri de kimileyin yüklemle ilişkili olmayabilir. Örneğin; Ey Türk gençliği! Birinci vazifen Türk istiklâl ve cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve mü-dafaa etmektir (Gazi Mustafa Kemal).

Aynı yazar konuşmalarda çok denk gelinen seslenme yapı ya da biçimlerinin de *cümle dışı öge* sayıldığını belirterek Sana ey canımın canı efendim // Kırıldım, küstüm, incindim, gücendim cümlelerinde ey canımın canı efendim yapısının seslenme öbeği olduğunu, cümlede kendisinden sonra yer alan sözcük öbeğiyle dil düzenegi açısından ilgisi olmadığını açıklayıp ek örnekler olarak da;

İlahî Sinan! Ey susan ve konuşan hacimlerin şairi; ey maddenin uykusuna kendi nabzı-nın ahengini hepimizin imanıyla beraber geçiren! (Ahmet Hamdi TANPINAR)

Vicdan; onu herkes yüreğinde taşımaz; dilinde, midesinde, hatta cüzdanında taşıyanlar vardır cümlelerindeki seslenme öbeklerini ve konu başlatıcı sözcükleri verir.

Adı geçen yazar ek bilgi ve görüş olarak seslenme ve ünlem öbeklerinin *cümle dışı ögeler* olarak değerlendirilmesi gerektiğini dile getirir. Ayrıca bu yapıların *hükümsüz ünlem cümlesi* terimiyle adlandırılmasının mantık bakımından cümlenin tanımına ters düştüğünü belirtir (80-81. s.).

Balyemez (2016); *cümle dışı unsur / öge* denen cümle ögeleri için *...cümle içinde yükleme doğrudan bağlanamayan, yükleme sorulan sorulara cevap vermeyen ancak cümledeki anlamla dolaylı yollardan ilişkili olan unsurlara cümle dışı unsur adı verilir. Ara sözler, ara cümleler, ünlemler, ünlem grupları, hitaplar ve bağlama edatları (bağlaçlar) cümle dışı unsur olarak görev yapar. Ancak cümle içindeki her bağlacı 'cümle dışı unsur' olarak değerlendirmek doğru değildir. Mesela 'Ali ve Mehmet, okula gitti' cümlesindeki ve bağlacı, cümle [dışı-R.Ü.] unsur değildir; öznenin içindedir, bağlama grubu kurmuştur. Cümle dışı unsur olan bağlaçlar, genellikle iki cümle*

arasında anlam ilişkisi kuran cümle bağlayıcılarıdır biçiminde açıklamalar ve değerlendirmeler yapar (192. s.). Balyemez'in cümle dışı unsur / öge denen cümle ögeleri için belirttiği ve cümle içinde yükleme doğrudan bağlanamama, yükleme sorulan sorulara cevap vermeme biçiminde saptadığı özellikler; cümle çözümlerinde cümle dışı unsur / öge görüp değerlendiren bütün Türkiye Türkçesi dil bilgisi araştırmacılarının da aşağı yukarı özdeş anlatımlarla saptadığı ortak özelliklerdir.

Bütün bunların dışında; bir yanılısamayla cümle dışı unsur / öge denen terim-kavramla özdeş gibi görülen, ancak gerçekte bambaşka bir şey olan, çağcıl dil bilimindeki eklenti (İng. *adjunct*, Fr. *adjoind*) terimi-kavramından söz edildiğine denk gelinir. Bu terim-kavramın şöyle tanımlarıyla karşılaşılır:

“eklenti (Alm. *Adjunkt*, Fr. *adjoind*, İng. *adjunct*). Bir tümcede yapısal bakımdan zorunlu olmayan her tür kurucu öge” (Vardar, 2007: 91).

“eklenti (*adjunct*) sözdizim 1- Üretici Dilbilgisinde, bir tümcede yapı bakımından zorunlu olmayan, seçmeli ikincil öge; örn. *Ben dün okula gittim* tümcesinin [tümcesinde-R.Ü.] *dün* eylem öbeğinin eklentisidir. 2- Üretici Dilbilgisinde, herhangi bir sözlüksel baş tarafından seçilmemiş, Aşamalı-X Çizelgesine göre niteleyen konumundaki öge. Eklentiler, eylem öbeği içinde ‘zaman’, ‘tarz’ ve ‘yer’ gösteren sözlüksel ya da tümcesel (bkz. eklenti tümceciği) öğelerdir: *Ali dün burada ansızın hastalandı* tümcesinde *dün*, *burada*, *ansızın* sırasıyla zaman, yer ve tarz belirten eklentilerdir. 3- Kimi dilbilimciler (Quirk) bu terimi belirteçlerin bir altkümesini anlatmak için kullanırlar” (İmer-Kocaman-Özsoy, 2011: 114).

Bu tanımlardan, açıklamalardan görülebileceği, anlaşılabilceği gibi cümle dışı unsur / öge terimi-kavramı ile eklenti terimi-kavramı içerik ve kapsamca hiçbir biçimde örtüşmez.

Burada yeniden ana konuya dönülmesi gerekiyor ve şimdi şu belirtilmeli: Cümle dışı unsur / öge terimi çok çelişkilidir. Dili tutarlı bir biçimde inceleme-araştırma amacı olan bir dil bilimcinin asla kabul edebileceği bir terim değildir; gerçekte cümlenin içinde yer almasına karşın dışında değerlendirilen bir öge nasıl düşünülebilir?

Bu konuda eleştiride bulunan araştırmacılar da vardır [Üstüner, 1998: 28 (Önerisi *Dolaylı Tamlayıcılar*); Özmen, 1995 (Önerisi *Bağımsız Tümleç*); Demir-Yılmaz, 2006: 208 (Terimi kullanmamayı yeğliyorlar); Mehmedoğlu, 2006: 141-143 (Önerisi *Cümle Ögesi Olmayan Yardımcı Kelimeler*)]. Kerimoğlu (2019) söz konusu cümle ögeleri için değişik öneri olmak üzere *Bağımsız Tümleç*, *Dolaysız Tamlayıcı* ile birlikte *Çözüm Dışı Ögeden* söz eder, ancak bu son öneriyi de, öbür

ikisini de önerenlerin kimler olduğunu belirtmez (Kerimoğlu, 2019: 179). Gerçekte bu tür cümle öğelerinin kapsamına bakıldığında bu öğelere *cümle dışı unsurlar / öğeler yerine Bağlayıcılar ve Katkı Vericiler* denebilir.

2.1.1. Çağdaş Türkiye Türkçesinin Eğitimi-Öğretimi Açısından *Cümle Dışı Unsur / Öge Terimi ve Kavramı*

Cümle dışı unsur / öge terimi ve kavramı gerek Çağdaş Türkiye Türkçesinin ana dili eğitiminde, gerekse yabancı / ikinci dil olarak öğretiminde kuşkusuz, gerçekten çok kafa karıştırıcıdır. Öğreticinin söz konusu terim-kavramı öğretmeye çalışırken, açıklarken çektiği çetinlik de, öğrenenlerin yine bu terim-kavramı öğrenmeye, anlamaya uğraşırken yaşadığı güçlük de çok büyük boyutludur. Bütün bu süreçler açısından bakıldığında ortada şöyle bir görünüm vardır: Cümlenin bütünlüğü içinde, gerçekte cümle içinde yer alan kimi öğeler Çağdaş Türkiye Türkçesi dil düzenegini ve dizim düzenegini inceleyen birçok yapıtta *cümle dışı* sayılmaktadır. Bu yapıtlar Çağdaş Türkiye Türkçesinin ana dili ve yabancı/ikinci dil olarak eğitimi-öğretimi alanlarına kuramsal veri tabanı, dahası bu yapıtlar arasında kimileri uygulama desteği sağladığından sorunsalın önemi ve etkisi katlanarak artmaktadır. Dolayısıyla; sorun son kertede ciddi boyuttadır. Bu bakımdan söz konusu terim-kavramın yol açtığı sorun ivedilikle çözülmelidir. Bunun için de Çağdaş Türkiye Türkçesi dil düzenegindeki birçok başka konu gibi bu konu da özel olarak ele alınmalıdır. Ayrıca bu konu yeni, bilimsel açıdan doğru ve yerinde yaklaşımlarla yeniden incelenmeli, söz konusu terim-kavram dil bilimsel olarak benimsenebilir biçimde değerlendirilip yorumlanmalı, adlandırılmalıdır.

3. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çalışmanın sonuna gelindiği bu anda sorunsal üzerine Çağdaş Türkiye Türkçesi dil betimi ile dizim betimi yapıtları üzerinden yapılan gözlemlerden yola çıkılarak durum saptaması ve çözüm önerileri şöyle dile getirilebilir:

1. Çağdaş Türkiye Türkçesi dil düzenegini ve dizim düzenegini ele alıp inceleyen birçok eserde *Cümle Dışı Öge / Unsur* terimi-kavramı son kertede yaygındır. Ancak söz konu-su terim-kavramın kullanımı bilimsel, dil bilimsel açıdan doğru ve yerinde değildir.

a- Salt araştırma-inceleme yaklaşımı, salt kuramsal yaklaşım açısından doğru ve yerinde değildir.

b- Çağdaş Türkiye Türkçesinin ana dili ve yabancı / ikinci dil olarak eğitimi-öğretimi, yani uygulamalı yaklaşım, kılığ açısından doğru, yerinde değildir.

- 2- Sözkonusu terim-kavram çağcıl dil bilimsel ölçütlerle yeniden ele alınıp incelenmeli, değerlendirilmeli, adlandırılmalıdır. Bu satırların yazarının; sürecin bu kesitinde terim-kavramı adlandırma önerisi kavramın kapsamına uygunluğu göz önüne alındığında *Bağlayıcı(lar) ve Katkı Verici(ler)*dir.
- 3- Bu terim-kavram gibi; Çağdaş Türkiye Türkçesindeki birçok sorunsal da yeniden ele alınıp incelenerek değerlendirilmeyi ve çözülmeyi beklemektedir. Çağdaş Türkiye Türkçesi dil betimi, dizim betimi yapıtları Çağdaş Türkiye Türkçesinin ana dili ve yabancı / ikinci dil olarak eğitimi-öğretimi açısından çok önemli bir dayanak ya da yaslanılan kuramsal veri tabanı, bir uygulama desteğidir. Bu bakımdan Çağdaş Türkiye Türkçesi dil betimi, dizim betimi yapıtlarının hazırlanması, düzenlenmesi, yazılması da çok önemlidir. Bu işler de bu değerlendirme süreçleriyle ve çözüm çalışmalarıyla gerçekleştirilmelidir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazar bu çalışmasında herhangi bir şekilde çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ BEYANI

Yazar bu çalışmasında araştırma ve yayın etiğine uyulduğunu beyan eder.

YAZAR SORUMLULUK BEYANI

Yazar bu çalışmanın her aşamasını kendisinin yaptığını beyan eder.

REFERENCES/KAYNAKLAR

- Abasıyanık, S. F. (1980). "Haritada Bir Nokta", *Sait Faik Abasıyanık, Hayatı, Sanatı, Eserleri (Hazırlayan: Muzaffer Uyguner)*. İstanbul: Varlık Yay., s. 52-59.
- Abasıyanık, S. F. (1980). "Hişt, Hişt!", *Sait Faik Abasıyanık, Hayatı, Sanatı, Eserleri (Hazırlayan: Muzaffer Uyguner)*. İstanbul: Varlık Yay., s. 75-78.
- Atabay, N.-Özel, S.-Çam, A. (1981). *Türkiye Türkçesinin Sözdizimi*. Ankara: TDK Yay.
- Atay, O. (1985). *Tutunamayanlar*. İstanbul: İletişim Yay.
- Balyemez, S. (2016). *Dil Bilgisi Üzerine Açıklamalar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Banguoğlu, T. (1986). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK Yay.
- Beserek, A. (1991). *Türkçede Cümle Yapısı*. İstanbul: MEB Yay.
- Bilgin, M. (2006). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bozkurt, F. (1991). *Türkçemizin ABC'si*. İstanbul: Simavi Yay.

- Bozkurt, F. (2004). *Türkiye Türkçesi, Türkçe Öğretiminde Yeni Bir Yöntem*. İstanbul: Kapı Yay.
- Burdurlu, İ. Z. (1974). *Tümce Çözümlenmeleri ve İncelemeleri*. İzmir: İzmir Eğitim Enstitüsü Yay.
- Daşdemir, M. (2015). *Oklama Yöntemiyle Türkçenin Yapısal-İşlevsel Söz Dizimi*. Kayseri: Fenomen Yayıncılık.
- Delice, H. İ. (2007). *Türkçe Sözdizimi*. İstanbul: Kitabevi.
- Demir, N.-Yılmaz, E. (2006). *Türk Dili El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yay.
- Demiray, K. (1980). *Temel Dilbilgisi Lise 1.2.3*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Deny, J. (Tercüme Eden: A. U. Elöve) (1941). *Türk Dili Grameri (Osmanlı Lehçesi)*. İstanbul: Maarif Vekâleti Neşriyatı.
- Dizdaroğlu, H. (1976). *Tümcebilgisi*. Ankara: TDK Yay.
- Ediskun, H. (1988). *Türk Dilbilgisi, Sesbilgisi-Biçimbilgisi-Cümlebilgisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Eker, S. (2009). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yay.
- Emre, A. C. (1945). *Türk Dilbilgisi, Türkçenin Bugünkü ve Geçmişteki Gelişmeleri Üzerine Gramer Denemesi*. İstanbul: TDK Yay.
- Ergin, M. (1984). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Boğaziçi Yay.
- Erguvanlı Taylan, E. (1998). "Türkçe'de Tümce Yapısına Sahip Tümleç Yantümceleri", *Doğan Aksan Armağanı*. Ankara: AÜDTCF Yay., s. 155-164.
- Erkman-Akerson, F. (1993). "Eş İşlevli Dilbilgisel Yapıların Kullanım Değerleri -Ortaçlı ve Koşullu Yapılar-", *VII. Dilbilim Kurultayı Bildirileri 13-14 Mayıs 1993 (Yayımlayanlar: Kâmile İmer-N.Engin Uzun)*. Ankara: A.Ü. D.T.C.F. Yayını, s. 95-103.
- Erkul, R. (2004). *Cümle ve Metin Bilgisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gencan, T. N. (2001). *Dilbilgisi*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Göğüş, B. (1968). "Türkçede Cümlemlerin Kuruluşu ve Temel Cümleciğe Bağlanma Şekilleri", *TDAY Belleten 1968*. Ankara: TDK Yay., s. 89-142.
- Göker, O. (2001). *Uygulamalı Türkçe Bilgileri III*. Ankara: MEB Yay.
- Göknel, Y. (1976). "Üretici-Dönüşümlü Dilbilgisi ve Türkçe Sözdizimi", *Türk Dili (Dil ve Edebiyat Dergisi), Nisan 1976, C:XXXIII, S:295*. Ankara: TDK Yay., s. 263-270.
- Gülensoy, T. (2005). *Türkçe El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Güneş, S. (1997). *Türk Dili Bilgisi*. İzmir: D.E.Ü. Yay.
- Hatiboğlu, V. (1982a). *Türkçenin Sözdizimi*. Ankara: AÜDTCF Yay.
- Hatiboğlu, V. (1982b). *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: AÜDTCF Yay.
- İmer, K.-Kocaman, A.-Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Karaağaç, G. (2012). *Türkçenin Dil Bilgisi*. Ankara: Akçağ Yay.
- Karahan, L. (1995). "Türkçede Birleşik Cümle Problemi", *"Türk Gramerinin Sorunları" Toplantısı (22-23 Ekim 1993)*. Ankara: TDK Yay., s. 36-39.
- Karahan, L. (1999). *Türkçede Söz Dizimi-Cümle Tahlilleri-*. Ankara: Akçağ Yay.

- Karaosmanoğlu, Y. K. (2008). *Yaban*. İstanbul: İletişim Yay.
- Kerimoğlu, C. (2018). *Dilbilgisi ve Dilbilim Yazıları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kerimoğlu, C. (2019). *Sorularla Dilbilgisi Yazımı ve Öğretimindeki Tartışmalar Dilbilgisi Yazımı ve Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Keskin, R. (2007). *Türkçe Dil Bilgisi ve Kompozisyon Bilgileri*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Koç, N. (1990). *Yeni Dilbilgisi*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Koç, S. (1991). "Türkçe'de İctümce Örgüsü", *Dilbilim Yazıları 1991 (Derleyenler: Ayhan Sezer-Sabri Koç)*. Ankara: USEM Yay., s. 17-26.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yay.
- Kültürel, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Cümle Bilgisi*. İstanbul: Simurg Yay.
- Mansuroğlu, M. (1955). "Türkçede Cümle Çeşitleri ve Bağlayıcıları", *TDAY Belleten 1955*. Ankara: TDK Yay., s. 59-71.
- Mehmedoğlu, A. (2006). *Türkiye Türkçesinde Cümle Ögelerine Yeni Bir Bakış*. İstanbul: Değişim Yay.
- Meriç, N. (1994). "Keklik Türküsü", *Modern Türk Öyküleri 50 Yazar, 50 Öykü*. İstanbul: Tempo Kitapları, s. 69-74.
- Oymak, R. (2012). *Dil Üretimine Dayalı Türkçe Eğitimi ve Öğretimi*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Özkan, M. (2004). *Tarih İçinde Türk Dili*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özkan, M.-Sevinçli, V. (2008). *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*. İstanbul: 3F Yayınevi.
- Özmen, M. (1995). "Cümlelerin Altıncı Ögesi ve Bir Terim Önerisi", *Türk Dili, 519. S., Mart 1995*. Ankara: TDK Yay., s. 224-227.
- Özsoy, A.S. (1991). "Türkçenin Sözdizimi ve Kuramsal Dilbiliminde Evrensellik Kavramı", *Dilbilim ve Türkçe*. Ankara: Dil Derneği Yay., s. 45-55.
- Sağlam, S. (1977). *Türkçenin Sözdizimi, Örneklerle Tümce Çözümlemeleri*. Diyarbakır.
- Sarıca, B. (2015). *Türkçe Cümle Bilgisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sebzecioğlu, T. (2016). *Dilbilim Kavramlarıyla Türkçe Dilbilgisi*. İstanbul: Kesit Yay.
- Soysal, S. (1994). "Barış Adlı Çocuk", *Modern Türk Öyküleri 50 Yazar, 50 Öykü*. İstanbul: Tempo Kitapları, s. 155-162.
- Şimşek, R. (1987). *Örneklerle Türkçe Sözdizimi, Tümceler-Belirtme Öbekleri-Çözümleme*. Trabzon: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık.
- Tanpınar, A. H. (1992). "Bir Tren Yolculuğu", *Türk Edebiyatından Seçme Hikâyeler I (Haz.: Erhan Sezai Toplu)*. İstanbul: M.E.B. Yay., s. 38-49.
- Topaloğlu, A. (1989). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Ulaş, A.H. (2003). *Cümle ve Metin Bilgisi*. Ankara: Aktif Yayınevi.
- Ünal, R. (2010). *Çağdaş Türkiye Türkçesi'nde Başlıca Zaman Ulaçları*. İstanbul: DİLMER Yay.
- Ünal, R. (2011). "Çağdaş Türkiye Türkçesinde Çokyüklemlili Yapılar", *X. Dil, Yazın ve Değişibilimi Sempozyumu (3-5 Kasım 2010, Gazi Üniversitesi, Ankara) Bildiriler Kitabı, 2.Cilt*. Ankara: Bizim Büro Basımevi, s. 449-455.

- Üstüner, A. (1998). "Cümlenin Ögeleri Konusundaki Karışıklıklar", *Türk Dili (Dil ve Edebiyat Dergisi)*, Ocak 1998, S: 553. Ankara: TDK Yay., s. 18-30.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MULTILINGUAL Yabancı Dil Yay.
- Yavuz, K.-Yetiş, K.-Birinci, N. (1999). *Üniversite Türk Dili ve Kompozisyon Dersleri*. İstanbul: Bayrak Basım / Yayım / Tanıtım.
- Yüksekkaya, S. G. (2006). *Türk Dili Kitabı*. İstanbul: DUYAP Yayıncılık.